

Plan for overgang mellom barnehage og skole/SFO i Bergen kommune

Foto: Læringsverksstedet

BERGEN
KOMMUNE

Innhold

Innledning.....	3
Samarbeidet mellom barnehage og skole er forankret ved lov.....	3
Progresjon	4
Medvirkning	4
Lek	4
Foreldresamarbeid	5
Samarbeid mellom barnehage og skole/SFO	5
Skoletilhørighet og skolekrets	5
Overføringssamtaler om barn	6
Trygghet og sammenheng for barn i overgangen	6
Relasjonskompetanse.....	6
Trygt og godt barnehage- og skolemiljø.....	6
Sammenheng i overgangen.....	6
Minoritetsspråklige barn	7
Spesialpedagogisk hjelp/individuell tilrettelegging.....	8
Opplæringstilbud i forsterket avdeling/skole.....	8
Utsatt eller tidligere skolestart.....	8
Aktivitetsplan for barnehage.....	9
Aktivitetsplan for skole/SFO	10
Ressurser og idéer	11

Innledning

Formålet med planen er å sikre en trygg og god overgang fra barnehage til skole/SFO for alle barn i Bergen kommune, i samsvar med gjeldene lovverk. For å skape en opplevd sammenheng for barnet har barnets rett til progresjon, medvirkning og lek vært særs viktig i utarbeidelsen av planen.

Planen består av en tekstdel og to aktivitetsplaner, en for barnehage og en for skole. Etter hvert vil ulike ressurser legges inn. Innspill til ressurser kan sendes til Etat for skole.

Planen er utarbeidet i samarbeid mellom Etat for skole, Etat for barnehage og representanter fra private barnehager.

Planen gjelder fra våren 2023. Første revisjon av planen kommer etter et år, deretter annet hvert år. Innspill til endringer og ressurser kan sendes Etat for skole.

Basert på evalueringsinnspill fra barnehage, skole og SFO, var planen revidert august 2024.

Foto: Vibeke Linn Blich

Foto: Vibeke Linn Blich

Samarbeidet mellom barnehage og skole er forankret ved lov

Barnehagen og skolen skal samarbeide om barna sin overgang fra barnehage til skole og SFO.

Samarbeidet skal sørge for at barna opplever en trygg og god sammenheng i overgangen.

Samarbeidet mellom barnehage, skole og SFO er forankret i barnehageloven (§ 2 a), rammeplan for barnehagen, opplæringsloven (§ 4-7) og rammeplan for SFO.

Barnehagen skal samarbeide med skolen om barnas overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning. Samarbeidet skal bidra til at barna får en trygg og god overgang. Barnehagen må ha tillatelse fra barnets foreldre for å utlevere personopplysninger om barnet til skolen (Barnehageloven, § 2 a).

Barnehagen og skolen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen. Barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem et godt grunnlag og motivasjon for å begynne på skolen. Videre skal barnehagen bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner. Barna skal få bli kjent med hva som skjer i skolen og SFO (Rammeplan for barnehagen, 2017).

Kommunen skal sørge for at barna får ein trygg og god overgang frå barnehagen til skolen og skolefritidsordninga (Opplæringslova § 4-7).

Barna bør få mulighet til å bli kjent med det fysiske miljøet og personalet i SFO før skolestart. SFO skal støtte barna den første tiden for å bidra til at barna opplever trygghet og tilhørighet (Rammeplan for SFO, 2021).

Progresjon

Progresjon og opplevelse av sammenheng er sentralt for en trygg og god overgang fra barnehage til skole/SFO. Progresjon handler om at barn skal utvikle seg og oppleve fremgang generelt, i lek og i læringsprosesser. For å legge til rette for barns progresjon skal barnehage og skole utveksle informasjon og ha kunnskap om hverandres planer, praksis og kulturer, og skolen skal bygge på kompetansen barna har når de begynner på skolen.

Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole/SFO (Melding til Stortinget 6 2019/2020), påpeker at «enkelte barn og elever strever ekstra i forbindelse med overgangene. De kan oppleve at det er lite sammenheng og kontinuitet mellom nivåene i utdanningssystemet, både sosialt og faglig».

Lokale og nasjonale planer for barnehage, skole/SFO bygger alle på det samme verdigrunnlaget og legger til rette for progresjon både sosialt og faglig.

Medvirkning

Medvirkning er en rettighet barn har i nasjonale og lokale planer for barnehage og skole/SFO. Barn skal få mulighet til å medvirke i sin overgang mellom barnehage og skole/SFO. Dette ved å få innflytelse på blant annet lek og ulike aktiviteter som skjer i barnehagen og på SFO/skolen før, under og etter overgangen. Barn bør også få påvirke informasjon om seg selv, som gis til skolen.

Bøker, leker, sanger, gjenstander eller arbeidsmetoder som befinner seg på tvers av barnehage og skole/SFO kan skape trygghet og sammenheng for barn i overgangen. Barna i barnehagen bør få si sin mening om disse objektene. Videre bør barn få være med å stille spørsmål fra barnehagen til skolen om det de lurer på rundt skolestart. Elever på 1. trinn kan bidra til å svare på spørsmål fra barn i barnehagen.

Lek

Å leke er en av barnas måter å være og uttrykke seg på og er sentral for barnas trivsel. Gjennom lek utfolder barna seg kreativt, og utforsker verden og sider ved seg selv og andre. Lek er en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Å legge til rette for lek i barnehage, SFO og skole er en god måte å skape en trygg og god overgang. Barns rett til å leke ivaretas i planverk for barnehage, SFO og skole.

Foto: Ann-Kristin Loodtz

Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal

bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek – alene og sammen med andre (Rammeplan for barnehagen, 2017).

Leken skal ha stor plass i SFO, og barna skal ha tid og rom til lek hver dag. Alle barn skal få mulighet til aktiv deltakelse i leken og å oppleve mestring. SFO skal tilrettelegge for og støtte opp om, at leken kan stimulere til vennskap, relasjonsbygging, språkutvikling, undring og kreativitet (Rammeplan for SFO, 2021).

For de yngste barna i skolen er lek nødvendig for trivsel og utvikling, men også i opplæringen som helhet gir lek muligheter til kreativ og meningsfylt læring (Overordnet del av læreplanverket LK20, kapitel 1.4).

Foto: Trude Haugen

Foreldresamarbeid

Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning (Rammeplanen for barnehagen, 2017).

For mange barn er SFO det første møte med skolen og det er viktig å ha dette som et sentralt tema i samarbeidet med foreldrene. Tema på foreldremøte og foreldresamtaler det siste året i barnehagen skal omhandle forventningene barn og foreldre har til siste år i barnehagen, deres forventninger til skole/SFO og barns medvirkning i overgangen.

Barnehager har ulike tradisjoner i forhold til førskoledag og andre møtepunkt med skole/SFO det siste året i barnehagen. Barnehagen må presisere hvilket ansvar foreldre har opp mot de ulike aktivitetene. For foreldre som ikke selv har erfaring med norsk skole, kan det være ekstra viktig med god informasjon ved overgangen fra barnehage til skole/SFO. For mer informasjon, se [Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole for barn med flerspråklig bakgrunn | udir.no](https://udir.no).

Samarbeid mellom barnehage og skole/SFO

Samarbeid mellom skole/SFO og aktuelle barnehager er viktig for å legge til rette for et helhetlig utdanningsløp. Samarbeidsmøte mellom skole/SFO og aktuelle barnehager er en god arena for å utveksle informasjon og kunnskap om hverandres planer, praksis og kulturer. Samarbeidsmøte er også en arena for å avtale treffpunkt mellom barnehager og skole/SFO. Et godt samarbeid krever felles forståelse om hverandres praksis og tradisjoner.

Skoletilhørighet og skolekrets

Skolekrets er inndeling av hvor barna skal gå på skole, basert på bosted. I noen områder hvor det er flere nærliggende skoler kan skolekretsen endre seg fra år til år. Skolene får tilsendt oversikt over kommende 1. trinnselever fra Etat for skole. Dato for utsending avhenger av vedtak for skolekrets, som gjøres hvert år på politisk nivå.

For mer informasjon om skolekrets, se [Allmenningen - Klasseordning - opptak 1. og 8. trinn](#) (for kommunalt ansatte). Foreldre kan søke om å få barnet sitt inn ved en annen skole enn skolen i

nærmiljøet. Kommunen avgjør om søknaden blir innvilget. For mer informasjon om skoletilhørighet, se [Bergen kommune - Skoletilhørighet](#).

Overføringssamtaler om barn

Når barn har spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, skal det gjennomføres overføringssamtale i forkant av skolestart. Dersom barnehagen mener det er behov for en overføringssamtale for andre barn, bør det gjennomføres. Alle foreldre som ønsker egen samtale med skolen, kan be om dette. Barnehager bør ha samtaler med barnet i forkant av overføringssamtalen for at barnet skal få medvirke i sin egen overgang.

Det anbefales at ansatte fra både skole og SFO deltar på overføringsmøter med barnehagen dersom barnet skal starte på SFO.

Det er viktig at informasjon som overleveres ivaretar barnets personvern. Det skal være skriftlig samtykke fra foreldre ved overføring av informasjon om enkeltbarn. Tillit og åpenhet mellom barnehage og foreldre er viktig i dette arbeidet.

Foto: Andrew M. S. Buller

Trygghet og sammenheng for barn i overgangen

Relasjonskompetanse

Relasjonskompetanse er ferdigheter, evner, kunnskaper og holdninger som etablerer, utvikler, reparerer og vedlikeholder relasjoner mellom mennesker. Den ansattes *møte* med enkeltbarn og barnegrupper er den viktigste byggesteinen i det psykososiale miljøet. Barn som blir tatt på alvor og blir lyttet til motiveres for læring og utvikler tillit til seg selv og andre.

Trygt og godt barnehage- og skolemiljø

Alle barn har rett på et trygt og godt barnehage- og skolemiljø som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring. Barnehagen og skolen skal arbeide kontinuerlig for at alle barn skal ha et trygt og godt psykososialt miljø. Ved mistanke om eller kjennskap til at barn ikke ha et trygt og godt barnehage- eller skolemiljø skal saken undersøkes og når det gjøres tiltak i en sak skal det opprettes en skriftlig plan. Når barnehager har utarbeidet en skriftlig plan for et barn som skal begynne på skolen, må det vurderes om planen skal deles med skole, etter samtykke fra foreldre.

Foto: Trude Haugen

Sammenheng i overgangen

Bøker, leker, sanger og arbeidsmetoder som brukes både i barnehage, SFO og skole kan bidra til å skape trygghet og sammenheng for barn i overgangen, ved at de er gjenkjennelige. I litteraturen omtales disse som grenseobjekter. I Bergen kommune ønsker vi at de eldste barna i barnehagen, og de yngste i SFO og skole har tilgang og benytter de samme bøkene, spillene sangene og regellekene. Under finner dere en oversikt over disse.

Oversikt over felles bøker, spill, regelleker og sanger:

Sanger:

- NRK sin «BlimE!» som er aktuell våren før barna starter på skolen. ([NRK Super - BlimE!](#))
- Hode, skulder, kne og tå
- Stopp, ikke mobb!
- Reven og rotta og grisen ([Tunkatten Lurivar](#))

Bøker:

- Bukkene Bruse begynner på skolen (Bjørn F. Rørvik)
- Bukkene bruseeventyret. (Oversatt til flere språk: <https://morsmal.no/?s=bukkene+bruse>)
- Jakob og Neikob (Kari Stai)

Regelleker:

- Alle mine barn kom hjem
- Rødt lys
- Haien kommer

Ved behov **kan** en bruke billedstøtte for å illustrere lekene

Brettspill:

- Stigespillet
- Villkatten
- UNO

* Utvalget er basert på forslag innhentet fra barnehager, skoler og SFO, blant annet under kulturmøtet høsten 2024.

I tillegg kan barnehager, SFO og skoler avtale å bruke andre sanger, bøker, spill og regelleker basert på barnas interesser og medvirkning. Noen barn kan også ha behov for å ha med en gjenstand det har en individuell tilknytning til, som kan støtte barnet og gi trygghet ved oppstart på SFO/skole.

Minoritetsspråklige barn

Elevar med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild språkopplæring til dei kan norsk godt nok til å følgje den vanlege opplæringa. Særskild språkopplæring skal omfatte forsterka opplæring i norsk og, om det trengst, morsmålsopplæring, tospråkleg opplæring i fag eller begge delar (Opplæringsloven § 3-6).

Skolen innhenter informasjon fra foresatte og eventuelt barnehage om barnet har behov for særskilt språkopplæring. Informasjon om søknadsfrist finnes på Allmenningen.

Det anbefales at barnehager som har barn av nyankomne flyktninger, eller foreldre med minoritetsbakgrunn uten erfaring med norsk skolesystem, har en foreldresamtale med foreldrene før felles foreldremøte. Foreldresamtalen må inneholde informasjon om innmelding på skolen, informasjon om SFO, informasjonsoverføring til skolen og informasjon om hvilke ansvar og oppgaver foreldre, barnehage og skole har i overgangen.

For informasjon om særskilt språkopplæring for språklige minoriteter, se [Bergen kommune - Særskilt språkopplæring for språklige minoriteter](#) (tilgjengelig for alle) eller [Allmenningen - Særskilt språkopplæring for språklige minoriteter §§ 3-6 og 3-7](#) (for kommunalt ansatte).

Spesialpedagogisk hjelp/individuell tilrettelegging

Barn som har ekstra støtte i barnehagen gjennom spesialpedagogisk hjelp, kan ha behov for individuell tilrettelegging når det begynner på skolen; personlig assistanse (Opplæringsloven § 11-4), fysisk tilrettelegging/tekniske hjelpemiddel (Opplæringsloven § 11-5 eller individuelt tilrettelagt opplæring (Opplæringsloven § 11-6). Det er imidlertid ingen direkte sammenheng mellom spesialpedagogisk hjelp i barnehagen og individuell tilrettelegging i skolen.

Før PPT utarbeider ny sakkyndig vurdering, skal skolen vurdere og prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Dette med sikte på å gi eleven tilfredsstillende utbytte av ordinær opplæring (Opplæringsloven, § 11-2). Dette gjelder ikke dersom det er klare behov for individuell tilrettelegging. Foreldre kan kreve at det blir utarbeidet en sakkyndig vurdering.

Når barn har behov for individuell tilrettelegging i skolen, tas dette opp som tema på ansvarsgruppemøte hvor både foreldre, barnehage og skole/SFO er representert. For informasjon om henvisningsrutiner, se [Bergen kommune - Pedagogisk-psykologisk tjeneste \(PPT\)](#). Spesialpedagogisk hjelp i barnehagen og individuell tilrettelegging i skolen vil ofte ha ulikt omfang og organisering. Barn har ikke rett på individuell tilrettelegging i SFO.

Når barn har store, sammensatte behov tar foreldre i samarbeid med barnehagen kontakt med skolen, senest 1,5 år før skolestart. I tilfeller hvor det er nødvendig med tidkrevende tilrettelegging, kan skolen ha behov for enda tidligere informasjon.

Opplæringstilbud i forsterket avdeling/skole

Bergen kommune har forsterkede skoler med egen avdeling for elever med utviklingsforstyrrelser, utviklingshemming eller andre omfattende og vedvarende lærevansker. Antall plasser er begrenset. Det er viktig at foreldrene starter forarbeidet til søknad på våren året før skolestart. Søknadsfrist til forsterket avdeling/skole er 1. oktober året før skolestart. For mer informasjon, se [Bergen kommune - Opplæringstilbud i forsterket avdeling/skole](#).

Utsatt eller tidligere skolestart

Kommunen skal la eit barn byrje på skolen det året barnet fyller sju år, dersom foreldra søkjer om det eller samtykkjer og det etter ei sakkunnig vurdering er tvil om at barnet er komme langt nok i utviklinga si til at det bør byrje på skolen det året barnet fyller seks år.

Kommunen kan la eit barn byrje på skolen det året barnet fyller fem år, dersom foreldra søkjer om det eller samtykkjer og ei sakkunnig vurdering viser at det er forsvarleg.
(Opplæringsloven, § 2-4). For mer informasjon, se [Bergen kommune - Utsatt eller tidligere skolestart](#).

Aktivitetsplan for barnehage

Tidspunkt	Aktiviteter i barnehagen Ansvar: styrer
August - Desember	Samtale med foreldre om norsk skolesystem Dersom barnehagen har: – barn av nyankomne flyktninger – foreldre med minoritetsbakgrunn, med behov for informasjon
	Foreldremøte i barnehagen Tema: forventninger til siste år i barnehagen og barns medvirkning i overgangen
	Barnesamtaler i barnehagen Tema: forventninger til siste barnehageår, barns medvirkning i fokus
	Ansvarsgruppemøte når barnet har spesialpedagogisk hjelp i barnehagen Tema: avklare hvilke opplysninger som skal overføres til skolen/SFO.
	Kulturmøte om trygg og god overgang mellom barnehage – skole/SFO Ledere og ansatte som jobber med de eldste barna i barnehagen og elever på 1. trinn i skole/SFO, samt PPS-ansatte inviteres. Ansvar: Etat for barnehage og Etat for skole
	Søknad om plass ved forsterket avdeling <u>Frist 1. oktober.</u> Søknad skal inneholde sakkyndig vurdering. Informasjon på bergen.kommune.no
Januar - Juni	Ved behov for tilrettelegging på skolen Foreldre i samarbeid med barnehagen melder til skolen om skolestartere har behov for tilrettelegging, og planlegger overføringsarbeidet. <i>NB! Fysisk tilrettelegging må meldes 1,5 år før barnet starter på skolen.</i>
	Informasjon om hvilken skole barna skal gå på Finn skoletilhørighet her: Bergen kommune - Skoletilhørighet . For kommende skoleår vil grensene endres i tråd med vedtaket som blir gjort i februar hvert år.
	Digitalt møte for ledere om sammenheng og samarbeid mellom barnehage – skole/SFO Styrere, rektor og avdelingsledere i skole/SFO inviteres. Ansvar: Etat for barnehage og Etat for skole
	Fokus på bøker, leker, sanger, gjenstander og arbeidsmetoder som også benyttes i SFO/skole
	Foreldremøte i barnehagen Tema: forventninger til overgang til skole/SFO og barns medvirkning i overgangen
	Ansvarsgruppemøte når barnet har spesialpedagogisk hjelp i barnehagen Tema: avklare barnets behov ved skolestart Anbefaler at skole/SFO blir invitert inn til ansvarsgruppemøte
	Samarbeidsmøte mellom skole og barnehager Starter så snart skolekretser er satt. Hvis samarbeidet starter tidligere, må en sjekke at alle kommende 1.trinnselever er ivaretatt.
	Barnesamtaler Tema: barns forventninger til overgang barnehage – skole/SFO
	Foreldresamtaler/utviklingssamtaler i barnehagen Tema: skolestart, avtale om informasjonsoverføring
	Overføringsmøter om enkeltbarn Informasjon i denne planen

Aktivitetsplan for skole/SFO

Tidspunkt	Aktiviteter i skole/SFO Ansvar: rektor
<i>Aktiviteter før skolestart</i>	
Januar - Juni	Skolekrets vedtas (dato avhenger av vedtak på politisk nivå) Endelig vedtak om skolekrets sendes til skolene 3 uker etter forhåndsvarsel. Informasjon i denne planen
	Innkalling til samarbeidsmøte mellom skole og aktuelle barnehager Innkalling sendes til barnehager med kommende elever til 1.trinn når skolekretser er satt.
	Samarbeidsmøte mellom skole og barnehager Starter når skolekretser er satt. Hvis samarbeidet starter tidligere, må en sjekke at alle kommende 1.trinnselever er ivaretatt.
	Dato for besøksdag på skole/SFO Dato for besøksdag sendes foreldre og barnehager med kommende 1.trinnselever.
	Digitalt møte for ledere om sammenheng og samarbeid mellom barnehage – skole/SFO Styrere, rektor og avdelingsledere i skole/SFO og PPS-ledere inviteres. Ansvar: Etat for barnehage og Etat for skole
	Innhente informasjon om behov for særskilt språkopplæring Skolen innhenter informasjon fra foreldre og eventuelt barnehage om behov for særskilt språkopplæring. Søknadsfristen for særskilt språkopplæring er 1. oktober, men skolen kan søke så snart de har nødvendig informasjon. Informasjon om særskilt språkopplæring og på Allmenningen (for kommunalt ansatte).
	Ansvarsgruppemøte når barnet har spesialpedagogisk hjelp i barnehagen Ansvar: barnehage. Barnehage anbefales å invitere skole/SFO. Tema: avklare barnets behov ved skolestart
	Innskiving av elever - Informasjon på Allmenningen (for kommunalt ansatte)
	Påmelding til SFO - Informasjon på bergen.kommune.no
	Innmelding av elever til samisk fjernundervisning Informasjon på Allmenningen (for kommunalt ansatte)
	Overføringsmøter om enkeltbarn – Informasjon i denne planen
	Enkeltvedtak om individuell tilrettelegging og særskilt språkopplæring
	Besøksdag på skolen/SFO for skolestartere med foreldre
Foreldremøte for skolestartere	
<i>Aktiviteter etter skolestart</i>	
August - Desember	Oppstart SFO og skole
	Fokus på gjenkjennbare bøker, leker, sanger, gjenstander og arbeidsmetoder fra barnehagen
	Fadderordning for elever på 1. trinn
	Foreldremøte på 1. trinn på skolen Tema: Barns medvirkning i overgangen
	Elevsamtaler på 1.trinn på skolen Tema: forventninger og trivsel
	Utviklingssamtaler for 1.trinn i skolen Elev- og foreldremedvirkning
	Kultur møte om trygg og god overgang mellom barnehage – skole/SFO Ledere og ansatte som jobber med de eldste barna i barnehagen og elever på 1. trinn i skole/SFO, samt PPS-ansatte inviteres. Ansvar: Etat for barnehage og Etat for skole

Ressurser og idéer

[Her finner dere ressurser og idéer](#) som kan benyttes i overgangsarbeidet.

Har dere innspill til ressurser og idéer kan de sendes:

Etat.Barnehage@bergen.kommune.no eller Etat.Skole@bergen.kommune.no

BERGEN
KOMMUNE